

Posudek na disertační práci kolegyně Mgr. Terezy Cimrmannové: „Krise jako výzva ke změně kvality života“

Máme před sebou pozoruhodnou disertaci s názvem „Krise jako výzva ke změně kvality života“. Její autorka s nevšedním nasazením se pokouší o něco, co je dnes zvlášť významné. Chce upozornit na prastarou platnost teze, v níž se říká, že **naděje léčí**. Zdá se to velmi jednoduché, ale opak je pravdou. Moderní karteziánsky vychovaný myslitel je založen v jiném horizontu významnosti, jenž tuto prastarou pravdu nenechá vyvstat do platnosti, jež by jí patřila a po právu náležela. Proč? Jedná se o něco tak jednoduchého, že by bylo krajně nevědecké něco takového podtrhovat jako důležitý výkon myslitelsky soustředěného úsilí. Dnes se ukazuje, že podobných problémů je v našem životě více. Z filosofického hlediska je však zřejmé, že to nejdůležitější a nejpodstatnější je téměř vždy to nejjednodušší, co je svou jednoduchostí právě pro povrchního čtenáře vždy podezřelé. To je také starý problém.

Kolegyně Cimrmannová se tedy pustila do úkolu, který je vždy tímto posunem priority významnosti zcela jistě překérním pokusem a jistě se setká s konkrétními důkazy v reakcích lidí kolem sebe. Proto je třeba si této disertace zvlášť vážít a podtrhnout její význam nejen z obsahu, ale i z intence, která je výrazem autorčiny odvahy. Jedním z možných kritických postojů k této práci bude jistě poukaz na širí záběr. Jsou zde filosofické, sociologické, medicínské, ale i antropologické a sociologické úvahy, jimiž se autorka snaží vyhnout připomínkám, označujících, že něco opomněla. Je to výraz její obrany. Tolik bylo třeba říci úvodem.

Členění kapitol v disertaci vždy poukazuje na myšlenkový celek autorova přesvědčení. Zde je třeba poukázat na jistý nesoulad. Fenomén „krize“ je naprosto logickým počátkem toku předložených úvah. Autorka tematizuje řecký denotát „κρίσις“ (rozhodnutí, soud, odsouzení, spor, úsudek, výrok, trest aj.) prostřednictvím slovníkových reflexí z neuvěřitelně širokého spektra, aby problém naděje mohla akcentovat způsobem, jenž je přesně zaměřen na jisté výseky našeho společenského života, např. fenomén domácího násilí atp. Myslím si, že kapitola „Smysl a kvalita života“ patří k těm obecnějším úsekům práce, a proto by bylo přirozenější, kdyby tato kapitola předcházela „Domácí násilí...“.

Ukazuje se, že kolegyně Cimrmannová je problematikou domácího násilí natolik zaujata, že je možno tvrdit, že krizové momenty nachází nejvíce právě zde. Právě z řazení jednotlivých kapitol prozrazuje autorka na sebe, že její hlavní intencí je etická potřeba zmapovat a strukturovat velmi přehledným způsobem problematiku domácího násilí páchaného na dětech, starých osobách, ženách a mužích. Vysvětluje velmi názorně historické souvislosti tohoto fenoménu, problematizuje současný systém reflexe poukazem na nesrovnalosti v definicích, akcentuje syndrom připoutání a disociace, vstupuje do horizontu nesamozřejmosti v analýze toho, co je současnou veřejností přijímáno jako hotové, ukončené a samozřejmé. **V tom spatřuji přínos této práce, mimo jiné, autorka posunuje promýšlení těchto souvislostí mimo hranice obvyklostí, otvírá problém k tvůrčímu dialogu.**

Smysl života je prodléváním v otázce, to je smysl, obsažený již nadpisu první podkapitoly této části disertace. Kolegyně Cimrmanová si velmi dobře uvědomuje, že definice objektového typu, která by se snažila smysl života fixovat v subjekt-predikátové podobě, neobstojí. To je její přednost. Tázání je zbožností myšlení a prodlévání v napětí bytostné otázky je základem mravnosti. Tato patočkovská teze, dlouho zůstávala na okraji obecného porozumění, teprve v poslední době se s ní opět můžeme setkat, i když autorka k této platnosti dospěla přes jiné myslitele a filosofy, ale to je ve filosofii normální a běžný úkaz. Stejně tak dobře je třeba hodnotit autorčinu recepci „blaha“ jež je základem fenoménu „well – being“. Problematické je jednoznačnou platnost této teze mimo jiné i poukazem na hédonismus a jeho úlohu v dějinách myšlení evropského lidstva. V dalších kapitolách se kolegyně Cimrmanová věnuje principům lékařské etiky, vyjmenovává je a přichází na to, že nejdůležitějším aspektem těchto principů je potřeba nevidět člověka jako předmět, ale vždy je nutno, aby všemi principy pronikala významnost nemocného jakožto osoby, jež má nárok na jedinečnost a nezaměnitelnost.

Právě tato implicitně tematizovaná potřeba návratu k jedinečnosti téměř lévinasovského charakteru vede autorku i k potřebě celkovostního přístupu k pacientovi, a proto její další kapitola se zabývá problémem holismu. Tento fenomén je dotčen autorčíným popisem diachronie a synchronie tohoto pojmu v nejrůznějších lékařských, přírodovědných a filosofických pracích, kterými chce podpořit své stanovisko k nutnosti celostního přístupu při léčbě a prevenci násilí v naší společnosti. V této části práce je mnoho antropologických důvodů, které mají společný úkol, připravit půdu pro ohlášení nutnosti opustit karteziánský zřetel toho, co je „clare et distincte“ a snažit se o vstup do horizontů, jež nejsou počítatelné, ale mají ontologický smysl pro pochopení násilí. Můžeme říci, že autorka se zde pokusila nejen o ontický přístup k problému, ale zavádí sem i ontologická stanoviska.

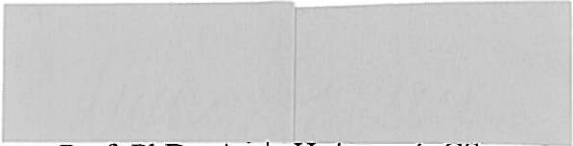
Další kapitola „Krise jako výzva ke změně smyslu života“ protrahuje platnost autorčina tvrzení o důležitosti prodlévání v otázce, protože jen tento základ se může proměnit na výzvu. Autorka tak potvrzuje souvislost s podstatou předešlých kapitol, rozvádí smysl krize v celku životního pohybu s akcentem na katarzní sílu naděje. Uplatňuje zde řadu filosofických východisek, což dokumentuje výběrem toho nejlepšího, co v dějinách filosofie můžeme k tomuto tématu nalézt (Jaspers, Kierkegaard, Patočka, Jünger, Heidegger, Dostojevskij a další). Uvědomuje si úlohu otřesu prostřednictvím úzkosti i následné krize jako prostředku pro možnost vstupu do nového horizontu osmyslnění lidského života, a proto je krize vlastně podmínkou a nutným předpokladem tohoto duchovního růstu. Filosofický výklad doplňuje pohledem psychologickým, krizi vnímá jako strukturu důležitých procesů, popisuje jejich průběhy, vše doplňuje kazuistikami. Teprve po této rozpravě autorka doplňuje text tématem zdraví, vykládá jej diachronně i synchronním způsobem a opatrně akcentuje nutnost návratu k léčení z hlediska celku. To dokládá velmi dobře tělesným schématem v problematice tělesnění. Tyto její ideje je nutno vysoce ocenit, protože současná doba není příliš nakloněna uvědomovat si závažnost těchto myšlenek.

Další část práce seznamuje čtenáře s úlohou lékaře. Celá práce se vrací ke svému východisku, tj. k domácímu násilí a k úloze lékařů v krizi tohoto typu. Autorka k tomuto účelu provedla i velmi transparentní šetření interdisciplinární spolupráce praktických lékařů a

jejich informovanosti o možnostech pomoci v krizi. Celá práce má jasný přehledový charakter, může se stát materiálem použitelným pro srovnávání s podobným tématem v jakékoli evropské i neevropské zemi. Autorka prokázala nejen koncepční schopnost propojit mnohá hlediska do jednotného celku, ale vhledy filosofického charakteru dokazují, že se s nimi seznámila nikoli jen informativním způsobem, jak to bývá obvyklé v pracích tohoto charakteru, ale pochopila hloubky jejich východisek a závěrů. To činí disertaci velmi hodnotnou. Nesporným kladem této práce je její ontologické ukotvení problému. Doktorandka se neuspokojuje jen s popisem ontickým, tj. s popisem jednotlivých fenoménů z hlediska výskytového, jak je to obvyklé v tomto druhu prací. Chce pochopit své problémy (zdraví, krize atd.) i z hlediska toho, jak vstupují do zjevu, jak se ukazují, jak se fenomenalizují. To je třeba pochválit. Nebývá to vždy v pracích přehledového charakteru. Impetus k porozumění podstatného je jednoznačně výrazným kladem této disertace.

Vyazuje nesporně poctivý přístup, jak teoretický tak i praktický, použité metody odpovídají požadavkům disertace. Práce bude velmi dobrým studijním materiálem nejen pro naše kolegy a studenty, ale bude mít své využití i ve srovnávacích studiích podobného typu v celoevropském kontextu. K metodám, použitým v této práci nemám výhrady, stejně tak také k formálním záležitostem předložené disertace. **Jednoznačně** ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3.4. 2010

Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.